

Eksperimentiranje s psihoaktivnim tvarima u adolescenciji

Adolescencija je razdoblje odrastanja u kojem mlada osoba uspostavlja ravnotežu između djetinjstva i zrelosti. U pravo tada se mladi ljudi počini suprotstavljati roditeljskom autoritetu i kontroli, te se više zbližavaju sa vršnjacima. To je vrijeme unutrašnjih sukoba kao i sukoba sa okolinom, stalnog ispitivanja granica, čestih promjene u raspoloženju, te izraženog buntovništva.

U tom razdoblju mladi se čovjek treba prilagoditi na svoj drugačiji fizički izgled, usvojiti vlastiti sustav vrijednosti, prihvatiti šire društvene vrijednosti, ali i polako se emocionalno odvajati od roditelja. Te su promjene upravo u doba adolescencije najizraženije. Sve to može dovesti do kaosa u glavama adolescenata, ali i svih onih koji ih okružuju.

Zbog svih tih promjena adolescenti su najranjivija skupina za zlouporabu sredstava ovisnosti, te se upravo u doba odrastanja i započinju sa eksperimentiranjem psihoaktivnih tvari.

Njihovu sklonost rizičnom ponašanju koja uključuje zlouporabu sredstava ovisnosti možemo objasniti i još nedovoljno razvijenim mozgom u područjima koja reguliraju rasuđivanje, samokontrolu i donošenje odluka.

Mladim ljudima je jako važno da ih njihovi vršnjaci prihvate pa se često događa da pod pritiskom društva učine neke stvari koje možda i nisu željeli. Oni žele pripadati skupini vršnjaka ne samo po odjeći koju njegovi vršnjaci nose ili glazbi koju slušaju već će posegnuti i za eksperimentiranjem psihoaktivnim tvarima ako će im to donijeti pripadnost skupini. Uzimanjem nekih od sredstava ovisnosti mladi čovjek osjeća pripadnost i zajedništvo sa vršnjacima koji već konzumiraju sredstva ovisnosti, te tako kompenziraju svoje ne dostatne socijalne vještine i status u vršnjačkoj skupini.

Eksperimentiranje sredstvima ovisnosti svakako su podložniji mladi koji nemaju podršku svojih roditelja, koji su izloženi različitim stresnim događajima, koji imaju slabiji školski uspjeh, nisko samopoštovanje, koji su depresivni i tjeskobni, te oni koji se teže uklapaju u okolinu.

Mnogobrojna istraživanja koja se provode među adolescentima pokazuju da su najčešći razlozi početka eksperimentiranja sa sredstvima ovisnosti pritisak vršnjaka, znatiželja i način zabave. Međutim, hoće li mladi čovjek posegnuti za nekom psihoaktivnom tvari ovisi o niz faktora. Najvažniji su funkcionalnost obitelji, genetika, karakteristike okruženje u kojima odrasta, utjecaji vršnjačkih skupina, dostupnost droga, utjecaj medija, nestrukturirano provođenje slobodnog vremena, ali i kvaliteta odgojno obrazovnog sustava i drugih preventivnih programa.

Danas mladi najčešće započinju sa eksperimentiranjem između 15. i 19. godine i to najčešće s marihuanom, zatim raznim sintetskim droga, dok su heroini i kokain zastupljeni u manjem postotku. Važno je napomenuti da su oni mladi koji konzumiraju alkohol i puše skloniji eksperimentiranju i konzumiranju različitih droga.

Roditelji često postavljaju pitanje kako zaštititi mladog čovjeka kada njihov autoritet nije dovoljan?

Jako je važno da roditelji osvijeste da je najbolja prevencija upravo njihov odnos sa djetetom. Skladna obitelj u kojoj vladaju harmonični odnosi, kvalitetna obostrana komunikacija, međusobno podržavanje i razumijevanje najveći je zaštitni faktor za svako dijete i mladog čovjeka. Adolescent treba znati da u obitelji ima sigurnu luku u kojoj neće imati potrebu da svoj strah, tugu, nesigurnost nadomještava sredstvima ovisnosti.

Premda roditelji često ne vjeruju, ali adolescentima su potrebna jasna pravila i dosljednost u odgoju. Oni žele da se o njima brine premda to vrlo često tako ne izgleda. Adolescente treba slušati jer upravo u tim momentima možemo čuti što ih istinski muči i koliko im je potrebna roditeljska pomoć i podrška.

Kada roditelji trebaju posumnjati da njihovo dijete eksperimentira sa sredstvima ovisnosti?

Znakova je puno, a najizraženiji su u vidu promjena u ponašanju (sklonost laganju, krađi, promjeni društva, opadanje školskog uspjeha, neopravdani izostanci), tjelesnih znakova (nezdrav izgled, zapuštanje osobne higijene, slabljenje koncentracije, zakrvavljene oči, poremećaj ritma spavanja i prehrane, umor ili hiperaktivnost, gubitak tjelesne težine...) i znakova u vidu posjedovanja pribora za drogiranje (lula, cigaretni papir, kapi za oči, šprice, igle...) i posjedovanje droga (suho lišće, sjemenke, različite tablete...).

Ako roditelj posumnja da se njegovo dijete drogira svakako treba sa njim otvoreno razgovarati i jasno mu dati do znanja da je njegovo ponašanje ne prihvatljivo i da se takvo ponašanje neće tolerirati. Razgovor nikako ne bi trebalo voditi u smislu optuživanja djeteta već bi trebao ići u smjeru u kojem će dijete vidjeti da mu roditelj želi pomoći.

Svakako je dobro potražiti i pomoć stručnjaka koji će na adekvatan način znati posavjetovati roditelje, ali pružiti adekvatnu pomoć i samom adolescentu.

Tekst priredila:

Tamara Brezičević, dipl.soc.radnica

Služba za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti

Nastavni zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije

A. Cesarca71, Slavonski Brod

Kontakt.: 415-897